

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 156/22

Luxemburg, 20 september 2022

Arrest van het Hof in de gevoegde zaken C-793/19 | SpaceNet en C-794/19 | Telekom Deutschland

Het Hof van Justitie bevestigt dat het Unierecht zich verzet tegen een algemene en ongedifferentieerde bewaring van verkeers- en locatiegegevens, tenzij er sprake is van een ernstige bedreiging voor de nationale veiligheid

Om ernstige criminaliteit te bestrijden, kunnen de lidstaten echter, met strikte inachtneming van het evenredigheidsbeginsel, onder meer voorzien in een gerichte en/of spoedbewaring van dergelijke gegevens en in een algemene en ongedifferentieerde bewaring van IP-adressen

SpaceNet en Telekom Deutschland bieden in Duitsland openbare internettoegangsdiensten aan. Telekom Deutschland biedt daarnaast telefoondiensten aan. Deze dienstverleners zijn bij de Duitse rechterlijke instanties opgekomen tegen de hun bij het Telekommunikationsgesetz (Duitse telecommunicatiewet; hierna: „TKG”) opgelegde verplichting om vanaf 1 juli 2017 verkeers- en locatiegegevens te bewaren die verband houden met de telecommunicatie van hun klanten.

Afgezien van bepaalde uitzonderingen zijn aanbieders van openbare elektronische-communicatiediensten krachtens het TKG verplicht tot de algemene en ongedifferentieerde bewaring, gedurende meerdere weken, van het merendeel van de verkeers- en locatiegegevens van de eindgebruikers, dit met name ten behoeve van de vervolging van ernstige strafbare feiten of de afwending van een concreet gevaar voor de nationale veiligheid.

Het Bundesverwaltungsgericht (hoogste federale bestuursrechter, Duitsland) wenst te vernemen of het Unierecht, zoals dit wordt uitgelegd door het Hof van Justitie¹, zich verzet tegen een dergelijke nationale wettelijke regeling.

Zijn twijfel komt met name voort uit het feit dat de bij het TKG opgelegde bewaringsverplichting betrekking heeft op een kleiner aantal gegevens en op een kortere bewaarperiode (vier tot tien weken) dan het geval was bij de nationale regelingen die aan de orde waren in de zaken die hebben geleid tot de eerdere arresten. Volgens het Bundesverwaltungsgericht beperken deze bijzonderheden de mogelijkheid om op basis van de bewaarde gegevens zeer precieze conclusies te trekken over het privéleven van de personen van wie de gegevens zijn bewaard. Daarbij komt dat het TKG een doeltreffende bescherming van de bewaarde gegevens tegen de risico's op misbruik en onrechtmatige toegang waarborgt.

Bij zijn arrest van vandaag bevestigt het Hof van Justitie zijn eerdere rechtspraak.

Het geeft het Bundesgerichtshof ten antwoord dat **het Unierecht zich verzet tegen een nationale wettelijke regeling die met het oog op de bestrijding van zware criminaliteit en de voorkoming van ernstige**

¹ Zie met name arresten van 5 april 2022, Commissioner of An Garda Síochána e.a., [C-140/20](#) (zie ook PC [nr. 58/22](#)), en 6 oktober 2020, La Quadrature du Net e.a., [C-511/18](#), [C-512/18](#) en [C-520/18](#) (zie ook PC [nr. 123/20](#)).

bedreigingen voor de openbare veiligheid preventief voorziet in een algemene en ongedifferentieerde bewaring van verkeers- en locatiegegevens.

Daarentegen verzet het Unierecht zich niet tegen een nationale wettelijke regeling

- op grond waarvan aan aanbieders van elektronische-communicatiediensten, ten behoeve van de bescherming van de *nationale* veiligheid, een bevel tot **algemene en ongedifferentieerde bewaring** van verkeers- en locatiegegevens kan worden gegeven **in situaties waarin de betrokken lidstaat wordt geconfronteerd met een ernstige bedreiging voor de nationale veiligheid** die reëel en actueel of voorzienbaar is. Dat bevel kan worden getoetst door een rechter of een onafhankelijke bestuurlijke entiteit en kan slechts worden uitgevaardigd voor een periode die niet langer is dan strikt noodzakelijk, maar die kan worden verlengd als die bedreiging blijft bestaan;
- die met het oog op de bescherming van de nationale veiligheid, de bestrijding van *zware* criminaliteit en de voorkoming van *ernstige* bedreigingen voor de openbare veiligheid voorziet in een **gerichte bewaring** van verkeers- en locatiegegevens die op basis van objectieve en niet-discriminatoire factoren wordt afgebakend aan de hand van categorieën betrokken personen of van een geografisch criterium, voor een periode die niet langer is dan strikt noodzakelijk, maar die kan worden verlengd;
- die voor dezelfde doeleinden voorziet in **een algemene en ongedifferentieerde bewaring van de IP-adressen** die zijn toegewezen aan de bron van een verbinding, voor een periode die niet langer is dan strikt noodzakelijk;
- die met het oog op de bescherming van de nationale veiligheid, de bestrijding van criminaliteit en de bescherming van de openbare veiligheid voorziet in **een algemene en ongedifferentieerde bewaring van de gegevens die betrekking hebben op de burgerlijke identiteit van de gebruikers** van elektronische-communicatiemiddelen, en
- die met het oog op de bestrijding van *zware* criminaliteit en, a fortiori, de bescherming van de nationale veiligheid voorziet in de mogelijkheid om aan aanbieders van elektronische-communicatiediensten een bevel te geven tot **spoedbewaring**, gedurende een bepaalde periode, van de verkeers- en locatiegegevens waarover zij beschikken.

Een dergelijke nationale wettelijke regeling moet bovendien, door middel van duidelijke en nauwkeurige regels, waarborgen dat de gegevens in kwestie slechts worden bewaard indien aan de daarvoor geldende materiële en procedurele voorwaarden is voldaan, en dat de betrokken personen beschikken over effectieve waarborgen tegen de risico's op misbruik.

Wat het TKG betreft, stelt het Hof vast dat uit de verwijzingsbeslissing blijkt dat de bij deze wet opgelegde bewaringsverplichting onder meer betrekking heeft op de gegevens die nodig zijn voor de identificatie van de bron en de bestemming van de communicatie, de datum en het tijdstip van het begin en het einde van de communicatie, of – bij verzending van een sms, een multimediebericht of een soortgelijk bericht – het tijdstip van de verzending en de ontvangst van het bericht en in het geval van mobiel gebruik de aanduiding van de aan het begin van de communicatie door de oproeper en de opgeroepene gebruikte netwerkcellen.

Bij de aanbidding van internettoegangsdiensten heeft de bewaringsverplichting onder meer betrekking op het aan de abonnee toegewezen IP-adres, de datum en het tijdstip van het begin en het einde van het internetgebruik via het toegewezen IP-adres en in het geval van mobiel gebruik de aanduiding van de bij het begin van de internetverbinding gebruikte netwerkcellen. Ook de gegevens op basis waarvan de geografische locatie en de hoofdstraalrichtingen van de netwerkantennes die de betreffende netwerkcel bedienen kunnen worden bepaald, worden bewaard.

De gegevens betreffende e-maildiensten vallen weliswaar niet onder de bij het TKG opgelegde

bewaringsverplichting, maar vormen slechts een uiterst klein deel van de gegevens in kwestie. Voorts worden onder meer de gegevens van aan het beroepsgeheim onderworpen gebruikers, zoals advocaten, artsen en journalisten, bewaard.

De in het TKG neergelegde bewaringsverplichting strekt zich dan ook uit tot een zeer breed geheel van verkeers- en locatiegegevens, dat in essentie overeenkomt met die welke hebben geleid tot de eerdere arresten die hierboven zijn genoemd.

Op basis van dat geheel van verkeers- en locatiegegevens die gedurende respectievelijk tien en vier weken worden bewaard, kunnen zeer precieze conclusies worden getrokken over het privéleven van de personen van wie de gegevens zijn bewaard – zoals hun dagelijkse gewoonten, hun permanente of tijdelijke verblijfplaats, hun dagelijkse of andere verplaatsingen, de activiteiten die zij uitoefenen, hun sociale relaties en de sociale kringen waarin zij verkeren – en kan met name een profiel van die personen worden opgesteld.

Wat betreft de waarborgen waarin het TKG voorziet en die ertoe strekken de bewaarde gegevens te beschermen tegen de risico's op misbruik en tegen elke onrechtmatige toegang, merkt het Hof op dat de bewaring van deze gegevens en de toegang ertoe onderscheiden inmengingen in de grondrechten van de betrokken personen vormen waarvoor een verschillende rechtvaardiging vereist is. Derhalve kan een nationale wettelijke regeling die zorgt voor de volledige naleving van de voorwaarden die voortvloeien uit de rechtspraak inzake de toegang tot de bewaarde gegevens, de uit de algemene bewaring van deze gegevens resulterende ernstige inmenging in de rechten van de betrokken personen per definitie niet beperken of verhelpen.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst en de samenvatting](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106

Volg ons!

